

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за туризам и бизнис логистика

Зборник на трудови од втората меѓународна
научно-стручна конференција

“СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ, ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА”

Штип, 2017

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Уредници:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески

Организациски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески
Проф. д-р Нако Ташков
Проф. д-р Златко Јаковлев
Проф. д-р Цане Котески
Проф. д-р Драшко Атанасоски
Доц. д-р Марија Магдинчева Шопова
Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова
Доц. д-р Оливер Филипоски
Доц. д-р Душко Јошески
Асистент докторант м-р Душица Санева
Асистент докторант м-р Наташа Колевска
Асистент докторант м-р Анета Стојановска Стефанова

Програмски одбор:

Nikola Dimitrov (University Goce Delcev, Stip),
Dejan Metodijeski (University Goce Delcev, Stip),
Suzana Djordjevic Milosevic (University Singidunum, Belgrade),
Georgi Michev (Enoteque Nature, Dolna Banya),
Ibish Mazreku (University Haxhi Zeka, Peć),
Halit Shabani (University Haxhi Zeka, Peć),
Nexhdet Shala (University Haxhi Zeka, Peć),
Fotis Kilipiris (Alexander Technological Educational Institute of Thessaloniki)

Печати:

2-ри Август, Штип

Тираж:

100

Дизајн на корица:

2-ри Август, Штип

Адаптација на текст од српски и бугарски јазик:

Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова

Проф. д-р Дејан Методијески

Техничко уредување:

Проф. д-р Дејан Методијески

Дизајн на корица:

Бојан Матејин

Лектор:

Вангелија Цавкова

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент

Охридски", Скопје

338.48(497.7)(062)

НАУЧНО-стручна конференција "Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката" (2 ; 2017 ; Штип)
Зборник на трудови од втората меѓународна научно-стручна конференција "Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката", Штип 27.05.2017 [Електронски извор] / [уредници Никола Димитров, Дејан Методијевски]. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика, 2017

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/zbornici.html>. -

Текст во PDF формат, содржи 272 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.10.2017. - Фусноти кон

текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-444-4

а) Туризам - Економски прилики - Македонија - Собири

COBISS.MK-ID 104741386

СОДРЖИНА

УЧЕСНИЦИ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА	7
ПРЕДГОВОР ОД УРЕДНИЦИТЕ	20
ЕКОНОМИЈА И БИЗНИС ЛОГИСТИКА	22
АНАЛИЗА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА ВО БИЗНИС СЕКТОРОТ	23
Симона Ѓуревска, Фросина Јакимовска, Оливер Филипоски	
КОМБИНИРАН ТРАНСПОРТ – LKW WALTER.....	30
Драшко Атанасоски, Моника Станковска	
ИМОТНОТО ОСИГУРУВАЊЕ КАКО ПРЕДМЕТ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО И	
МЕТОДИ ЗА ПРОЦЕНКА И ШТЕТА.....	40
Адријана Мижорова, Тања Ангелкова Петкова	
СОВРЕМЕН ТРЕТМАН И ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ СО КОМУНАЛЕН	
ЦВРСТ ОТПАД ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	46
Ристо Георгиев, Дарко Огнаноски, Никола Димитров	
ИСТРАЖУВАЊЕ НА МИСЛЕЊЕТО ЗА КВАЛИТЕТОТ НА КОМПАНИЈАТА	
NEO LIFE NUTRIENCE КАЈ ЧЛЕНОВИТЕ.....	56
Татјана Ѓорѓиева	
ЖЕНАТА КАКО ПРЕТПРИЕМАЧ ВО ТУРИЗМОТ	65
Марија Магдинчева-Шопова, Кирил Постолов, Симона Савиќ	
МЕЃУНАРОДНИТЕ САОМИ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА БИЗНИСОТ И	
ТУРИЗМОТ.....	76
Дејан Методијески, Ердоан Џеладин, Душица Санева	
СТРАТЕГИСКИТЕ АЛИЈАНСКИ И ПРОМЕНИТЕ НА КОНКУРЕНТСКОТО	
ОКРУЖУВАЊЕ	88
Халит Шабани, Афердита Шабани	
ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЛСТВО.....	99
УЧЕСТВОТО НА ВИНАРИЈАТА „ШАТО КАМНИК“ ВО ПОНУДАТА НА	
МАКЕДОНСКИОТ ВИНСКИ ТУРИЗАМ.....	100
Бисера Бозаревска	
КЕТЕРИНГОТ КАКО ТРЕНД ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО И ФАКТОР ЗА	
РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	105
Зоран Николовски, Билјана Николовска, Јулијана Саздова	

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА НА ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН.....	113
Цане Котески, Златко Јаковлев, Ивана Митева	
РЕСТОРАНСКАТА ПОНУДА ПРЕКУ РАЗНОВИДНОСТА НА КАРТИ ЗА ИЗБОР НА УСЛУГИ ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО	119
Јулијана Саздова, Горан Антонијевски, Митко Коцев	
СОМЕЛИЕРСТВО - СТРУЧНА СИМБИОЗА МЕЃУ КУЛИНАРСКИОТ И ВИНСКИОТ ТУРИЗАМ	128
Георги Мичев, Дејан Методијески	
ЗНАЧЕЊЕТО НА ПЛАНИНАТА КОЖУФ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	138
Тања Ангелкова Петкова, Марија Станојкова, Љупка Атанасова	
ТУРИСТИЧКИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ НА ДОЦНОАНТИЧКИОТ ГРАД БАРГАЛА	146
Нако Ташков, Ивана Ананијева, Симона Атанасова	
УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПРЕКУ РАЗВОЈОТ НА БЕСПЛАТНИТЕ ФОРМИ НА ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	156
Анета Стојановска-Стефанова	
ИНОВАТИВНИ ИДЕИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ЈУГОИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	169
Никола Димитров, Марија Магдинчева-Шопова, Јованка Цуклева-Анастасовска	
МЕНАЏМЕНТ СО БИЗНИС ИЗВОНРЕДНОСТА НА ХОТЕЛИТЕ	179
Хајра Шкриел, Ибиш Мазреку, Неџет Шала	
ЕКОТУРИЗМОТ КАКО СОВРЕМЕН КОНЦЕПТ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	192
Љупчо Јаневски	
НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ЕКОТУРИЗМОТ – „OFF THE GRID“ ТУРИЗАМ	204
Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова	
БИОДИВЕРЗИТЕТОТ КАКО РЕСУРС ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ, ПРЕКУ ПРИМЕРОТ ЗА НАЦИОНАЛЕН ПАРК „СТАРА ПЛАНИНА“	213
Невена Симиќ, Наташа Вулиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ	

МОЖНОСТИ ЗА ПОДДРШКА И ЗАЧУВУВАЊЕ НА БИОДИВЕРЗИТЕТОТ ПРЕКУ ИНТЕГРИРАН РАЗВОЈ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНА И ТУРИЗАМ.....	221
--	-----

Душица Рајковиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ

КОН БИОКЛИМАТСКИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОДРЕДЕН ТУРИСТИЧКИ РЕГИОН НА ОСНОВА НА КОРИСТЕНИ ПОДАТОЦИ.....	233
--	-----

Пламен Лаков

SOME PROBLEMS OF BULGARIAN CULTURAL TOURISM.....	244
--	-----

Evgeniy Stojanov

ПРОСТОРНИ И РЕГИОНАЛНИ ПЕРСПЕКТИВИ НА ШТИП И ОЧЕКУВАНИ ТУРИСТИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ.....	253
--	-----

Никола Димитров, Душко Јошески, Наташа Митева

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА НА ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН

Цане Котески, Златко Јаковлев, Митева Ивана

cane.koteski@ugd.edu.mk
zlatko.jakovlev@ugd.edu.mk
ivana_miteva1048@yahoo.com

Абстракт:

Во овој труд е опфатена туристичката понуда на Тиквешкиот регион, дали тој е способен да ја задоволи потребата на сегашните, како и на идните туристи. Во истражувањето се опфатени неколку клучни сегменти за туризмот и како тие ја задоволуваат потреба на туристите во овој регион, колку и како се застапени сместувачките и угостителските објекти, дали туристичката дестинација е сообраќајно достапна за туристите, и дали може да ја задоволи потребата за анимација на туристите и што може да понуди за тоа прашање. Опфатени се неколку поважни споменици на културата како и природни убавини кој се клучен фактор за развој на туризмот во овој регион.

Клучни зборови: Турист, глобален пазар, хотелиерство, анимација, анализа

Достапност до локацијата

Овој регион сообраќајно е поврзан по долината на Вардар кон Скопје на север и кон Гевгелија и Грција на југ. Од него еден патен правец кај Градско се одвојува кон Прилеп и Битола на запад, а еден кон Штип на исток. По долините на Вардар од Велес кон Гевгелија, Битола и Штип се одбива и железничкиот сообраќај.

Неготино се наоѓа на околу два километри западно од Вардар, на надморска височина од околу 150 метра. Има поволна географско-сообраќајна положба. Во непосредна близина поминува автопатот и железницата од Скопје за Солун, а тука се вкрстуваат и патните правци кон Прилеп и Штип, односно, слично како и во минатото, тука се сечеле Вардарскиот пат и патот долж Црна Река, кој минувајќи низ превојот Плетвар и низ Пелагонија, се поврзувал со Виа Игнација.

Кавадарци сообраќајно се поврзува со магистралниот пат Скопје-Гевгелија и со патот што од Градско води за Прилеп, односно со магистралниот пат кон

Охрид. Низ градот тече реката Луда Мара. Населбата настанала кон крајот на XVII век, по Австро-турската војна (1689-1690). Лоцирана на сообраќајницата Прилеп – Демир Капија – Солун, имала погодна местоположба, што ја направило привлечна за доселување на друго население од околината.

Демир Капија е лоцирана пред влезот на живописниот кањонски дел на Демиркаписката Клисура, непосредно покрај Вардар, автопатот и железницата Скопје-Солун. Спаѓа во пограничната територија со Република Грција, со оддалеченост на општинскиот центар од 60 километри од македонско-грчката граница.

Сместувачки капацитети

Сместувачките капацитети се клучен дел во развојот на туризмот. Хотелиерството е најрепрезентативниот дел на угостителството. Главната и темелна задача на хотелиерството е обезбедување или пружање на угостителски услуги за сместување и услуги за храна и пијалоци.

Вкупните сместувачки капацитети во Македонија во 1995 година биле: 2.543 деловни единици, 28.062 соби или 78.913 легла.¹

Табела 1.: Ноќевање на туристи во Р. Македонија и Вардарскиот регион за периодот од 2010-2015 година

Ноќевања на туристи, по региони, по години

	2010			2011			2012			2013			2014			2015		
	Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски
Република Македонија	2 020 217	1 461 185	559 032	2 173 034	1 417 868	755 166	2 151 882	1 339 946	811 746	2 157 179	1 279 800	881 379	2 195 883	1 273 370	922 513	2 394 205	1 397 822	1 006 383
Вардарски	20 137	6 930	13 207	21 139	9 666	11 473	23 989	6 327	19 662	30 840	6 194	24 646	39 662	12 001	27 661	39 636	13 806	25 830

Од табелата погоре можеме да заклучиме дека бројот на туристи кој ја посетуваат нашата земја, а воедно и вардарскиот регион од година во година се зголемува. Самото тоа што од година во година се зголемува бројот на ноќевања на туристите како во Македонија, така и во овој регион, напоредно се зголемуваат и капацитети за сместување, со цел да се задоволат потребите на турситите.

Тиквешкиот регион располага со 8 сместувачки објекти, кој за разлика од 2008 година кога биле само 6 се зголемил. Четири од сместувачките објекти се

¹ Avramoski M. "Hotelierstvo – organizacija i tehnika na rabotenje", Fakultet za turizam i ugostitelstvo Ohrid, 2010g.

наоѓаат на територијата на град Кавадарци, и тоа Хотел “Уни Палас 1”, кој располага со 11 соби. Хотел “Уни Палас 2”, кој располага со 30 соби. Хотел “Фени”, кој во својот сместувачки капацитет опфаќа 3 апартмани и 45 соби. Хотел “Вила Бела”, кој располага со капацитет од 8 соби, поточно 26 легла. Град Неготино располага со 3 сместувачки објекти, и тоа Хотел “Парк” кој располага со 7 апартмани (21 легло) и 20 еднокреветни и 30 двокреветни соби., Хотел “Памела”, Мотел “Хавана” располага со 2 апартмани и 11 соби, вкупно 25 легла. На територијата на Демир Капија се наоѓа само еден сместувачки објект, Хотел “Попова Кула”, со капацитет од 33 соби.

Хотелите се наоѓаат во непосредна близина на центарот на градовите, и нудат добра услуга за своите клиенти. Сите хотели ги нудат основните услуги за своите гости, wifi, сопствен паркинг, клима, телевизор, брза 24 часовна собна послуга, ресторан во склоп на хотелот (мотелот) во кој гостите можат да ја вкусат вкусната национална кујна.

Табела 2.: Сместувачки капацитети за општините Кавадарци и Неготино според пописот на угостителството во 2008 година

Капацитети за сместување, по општини, според Пописот на угостителството, 2008

	Број на угостителски објекти	Број на соби	Број на легла	Површина на објектите (м2)	Број на вработени
Кавадарци	4	123	363	5 870	45
Неготино	2	71	145	1 500	23

Угостителски капацитети

Зборот угостителство настанал од зборот угостува што значи некој да се прими на гости и да му се даде одредено гостопримство.²

Табела 4.: Капацитети во угостителството за општините Демир Капија, Кавадарци и Неготино, според пописот на угостителството во 2008 година

² Avramoski M. "Hotelierstvo – organizacija i tehnika na rabotenje", Fakultet za turizam i ugostitelstvo, Ohrid, 2010

Капацитети во угостителството, по општини, според Пописот на угостителството, 2008

	Број на угостителски објекти	Број на седишта	Површина на објектите (м2)	Број на вработени
Демир Капија	9	406	932	23
Кавадарци	85	3 962	6 987	272
Неготино	69	2 433	4 488	190

Тиквешкиот регион располага со доволен број на угостителски капацитети кој можат да ги задоволат моменталните потреби на туризмот. Во табелата погоре можеме да ви видиме угостителските капацитети во Демир Капија, Кавадарци и Неготино за периодот до 2008 година. Денес оваа бројка е зголемена. Угостителските капацитети се од разновиден карактер и ги задоволуваат сите вкусови и потреби.

Атракција, забава, рекреација

Споменици на културата

Полошки манастир Св. Ѓорѓи (XIV век)

Единствениот пат до манастирот Св. Георги води со чамец по „Тиквешкото Езеро“. Некогаш манастирот се издигал високо над кањонот над Црна Река, на падините од планината Вишешница. Денес акумулативните води на езерото се оддалечени сто до двесте метри.

Манастирот претставува бисер на македонската средновековна уметност. Изграден е во првата половина на XIV век, на 20 километри југозападно од Кавадарци во подножјето на планината Вишешница, на левиот брег на сегашното Тиквешко Езеро. Внатрешноста на црквата е во целост живописана. Позната е по својот фрескоживопис од XIV век, а уште повеќе по полиелајот (црковен листер) резбан во дрво од 1492 година, што претставува најстара датирана резба во Македонија.

Стоби

Понекогаш е доволно да ве поттикне само една банкнота од десет денари на која е претставен мотивот со паунот за да влезете во неочекувана авантура. Паунот на банкнотата е дел од најпознатите мозаици на територијата на Македонија, што се наоѓа во Епископската базилика во Стоби, еден од најатрактивните и најпознати антички градови кај нас. За неполни два часа

патување со воз од Скопје се стигнува до остатоците на овој надалеку познат археолошки локалитет. Сместен е во срцето на Македонија, на крстопатот меѓу егејскиот свет и централниот Балкански Полуостров, во текот на целокупниот период од своето постоење, Стоби претставувал средиште во кое се слевале културните придобивки на античкиот свет. Во Стоби се вркстувале најважните патишта во античкиот период, а градот бил картиран на најпознатата Tabula Peutingeriana така што европските истражувачи од 19 век лесно ја утврдиле неговата позиција на теренот. Во текот на Првата светска војна почнале истражувањата и тие со повремени прекини се изведуваат до денес.

Во првите денови од месецот август, меѓу осветлените сидини на амфитеатарот во античкиот град Стоби, грмнува гласот на актерите кои оживуваат на сцена дилемите, стравовите и внатрешните борби на античките драмски јунаи во зората на 21. век. Од некогашниот моќен и преполн антички театар, кој своевремено собирал 7.600 посетители, денес е останата само една половина. Интресено е тоа што на седиштата има врежани фамилијарни и индивидуални имиња што значи дека реномираните граѓани на Стоби секогаш имале резервирани места. Во третиот век од новата ера, театарот прераснал во арена за борби со гладијатори, но со указот за забрана од царот Константин Велики, им се става крај на ваквите сурови претстави.³

Природни убавини

Мистериозниот Алшар – потенцијален „рудник“ на еколошки чиста енергија

Рудникот Алшар се наоѓа 40 км јужно од Кавадарци, во близина на селото Рожден крај Мајданска Река и е единствен по многу нешта во светот. Во Алшар досега се регистрирани десетици видови минерали, од кои дури седум ги има само во Македонија.

Легендите велат дека Алшар ја крие тајната на непобедливоста на фалангата на Александар Македонски. Имено, војската го користела аурипигментот за да ги премачкува своите штитови. На сонце тие давале силен блесок, со што ја заслепувале противничката војска. Затоа, Александар секогаш

³ Сајт- Вардарски регион, Срцето на Македонија- Крстосница на античкиот свет Стоби (2017) превземно на 14 Февруари 2017 година. <http://srcetonamakedonija.mk>

се борел дење и успевајќи и со помалобројна војска да победи многу посилни противници.

Тиквешко Езеро

Тиквешкото Езеро е изградено во долното течение на Црна Река, пред излезот на реката во Возарско Поле. Езерото е едно од поголемите вештачки акумулации, со површина од 14км², должина од 28 км и зафатнина од 475*10м³. Езерото е создадено во 1968 година со преградување на кањонот на реката со брана висока 104 метри, изградена од нафрлан камен со глинено јадро. Денес, езерото има и туристичко-рекреативен карактер, со поголем број викенд-куќи и угостителски објекти. Езерото се користи и за спортски риболов.

Моклишко Езеро

Најмлад природен хидрографски објект во Европа, а можеби и во светот

Моклишкото Езеро се наоѓа во месноста Моклиште, непосредно кон Кавадарци, во долината на реката Луда Мара. Настаното е во 1956 година, така што со уривање на ридот е направена природна преграда (брана) на долината на Луда Мара и непосредно потоа просторот е исполнет со вода. Поради тоа, во стручната литература ова езеро се класифицира како урниско езеро. Така, природата само за неколку минути ја изгради браната на езерото.

Музеј, тетатри, настани

Музеј на виното Неготино

На 120 квадратни метри се уредуваат две музејски поставки. Едната поставка е археолошка, бидејќи огромен е бројот на археолошки наоѓалишта. Другата поставка е музејот на виното. Секој експонат е приказна за себе, а некои од странските гости кои го посетија Музејот на виното проценија дека колекцијата вреди околу 250.000 евра. Меѓу експонатите е послужавникот со српски вез од средниот век, како и уникатно дрвено буре од винарската визба на кралот Александар Караѓорѓевиќ. Со еден збор во музејот може да погледнете артефакти од сите периоди откако постојат населби на овој простор, поточно, ќе можете да ја насетите културата на конзумирање вино од дамина, до денес.⁴

⁴ Официјален сајт на општина Неготино (2017), Култура, Културни установи, Превземено на 08 февруари 2017 година. <http://www.negotino.gov.mk/>

Користена литература:

Avramoski M., „Hotelierstvo – organizacija I tehnika na rabotenje”, Fakultet za turizam I ugostitelstvo, Ohrid, 2010.

Котески Ц., „Скрипта по предметот „Истражување на туристичкиот пазар“, интерни предаванја за студентите од втор циклус на наставната програма „Меѓународен туризам“, Факултетот за Туризам и Бизнис Логистика – Гевгелија, УГД – Штип, 2011.